

detta kompletteras med att medel söks från företag och organisationer.

Fritidsbanker får enligt de centrala stadgarna däremot inte ha företagssponsorer som tjänar på att använda Fritidsbankens varumärke. Idag får flera fritidsbanker ekonomiskt stöd från olika aktörer (t.ex. fastighetsägare, statliga lovbidrag och Riksidrottsförbundet) i form av subventionerade hyror och finansiering av personal. Verksamheterna är beroende av ekonomiska bidrag och/eller offentliga medel, vilket kan göra dem känsliga för politiska förändringar. Ett potentiellt hot mot Fritidsbankens framtid är politiska beslut och nedskärningar som drabbar finansieringen. Under hösten 2018 beslutade riksdagen i höstbudgeten att ta bort statliga lovbidragen och Arbetsförmedlingens extratjänster.¹ Förändringen innebär en osäkerhet kring verksamhetens långsiktiga finansiering, vilket medför att flera av fritidsbankerna är oroliga över deras verksamhets framtid.

Att ha volontärer minskar den ekonomiska belastningen något, men det är också sårbart.

Fritidsbanken strävar idag efter att organisationen ska spegla de effekter man skapar. Det finns flera funktioner och enheter inom en kommun som har en naturlig koppling till Fritidsbankens verksamhet, exempelvis Miljö; Kultur och Fritid; Barn och Ungdom; Arbetsmarknad; Kommunledning etc. Fritidsbanken Sverige ser gärna att kostnaderna för fritidsbanker delas på flera en-

heter, och att man bildar en styrgrupp med ledande personer från respektive enhet för att tillföra kompetens och stimulera samverkan i en miljö där verksamheter och beslut ofta sker i stuprör.

En annan utmaning för många fritidsbanker har varit att hitta en lämplig lokal. Placeringen av lokalen är viktig; den ska vara lättillgänglig och gärna ligga på en central plats med ett stort flöde av människor. Dessa faktorer gör det svårt att hitta rätt lokal till en skälig kostnad.

Läs mer på sid.26-33

Fritidsbanken bidrar till betydande samhällsvinster

Sammanfattningsvis kan fritidsbanker bidra med betydande samhällsvinster i form av ökad rörelse och hälsa, inkludering och deltagande, fler arbetstillfällen och minskad klimatpåverkan.

För att kunna åstadkomma dessa effekter, och för att ha en långsiktigt fungerande verksamhet, behöver vissa finansiella, organisatoriska och praktiska faktorer uppfyllas. Verksamhetens utmaningar behöver även hanteras, gärna i samarbete med övriga relevanta aktörer, såsom kommuner och det lokala civilsamhället.

1. I Budgetpropositionen 2020 som presenterades hösten 2019 föreslås dock att dessa nedskärningar ska dämpas. Bara en del av det som togs bort, avsätts på nytt.

RI
SE

Utvärdering av fritidsbanker

Kortversion

2019 gjorde forskningsinstitutet RISE en utvärdering av Fritidsbankens verksamhet, med fokus på vilka samhällsnyttor som fritidsbanker bidrar med samt de framgångsfaktorer och utmaningar som upplevs påverka hur väl en fritidsbank fungerar. Studien var en främjande utvärdering, vilket innebär att den har som ambition att både granska och hjälpa verksamheterna som studeras.

I denna kortversion av rapporten presenteras några höjdpunkter från studien med sidhänvisningar till den fullständiga rapporten som du kan läsa här:

<https://tinyurl.com/fritidsbankenrapport>

Fritidsbanken motverkar stillasittande

54 % av låntagarna på Fritidsbanken anser att de rör sig mer som en följd av att de lånat utrustning. 42 % tror att de inte hade provat på aktiviteten om de inte hade haft möjlighet att låna utrustningen. Fritidsbanken bidrar även till spontanidrott, särskilt när de ligger i nära anslutning till en idrotts-hall eller om Fritidsbanken har pop-up-utlåning på stränder eller parker under helger och lov.

Läs mer på sid.10-11

Bidrar till föreningslivet

Fritidsbanken bidrar till föreningsidrottan-de och ökat deltagande i skolaktiviteter. Flera skolor runt om i Sverige har samarbete med Fritidsbanken, i vissa fall finns även utrustning direkt på plats i skolan. I Sandvikens kommun har den platsansvarige på Fritidsbanken även uppdrag som förenings-

lots i kommunen. Föreningslotsen hjälper invånare att med utgång i deras intressen komma i kontakt med föreningar inom sport, kultur och ideell sektor.

Läs mer på sid.15

Bidrar till sysselsättning

Personer som arbetstränat har fått anställning på Fritidsbanken eller gått vidare och fått anställning på annan arbetsplats. Under 2019 var det 65 personer totalt som arbetstränade på landets samtliga fritidsbanker. Värde av de arbetstillfällen som skapats genom arbetsträning på Fritidsbanken kan antas ligga mellan 6,5-43 miljoner konor per år. Om man antar att de som arbetat ideellt jobbar ca fem timmar per vecka, ger det 240 timmar per år. Det innebär att det ideella arbetet inom Fritidsbanken, beroende på om de är 62 eller 120 personer, motsvarar mellan 2,5 - 5 miljoner konor per år.

Läs mer på sid.18-19

Bättre folkhälsa

Fritidsbanken har potential att minska sjukvårdskostnader till följd av ökad rörelse. Forskning visar att om idrottsrörelsen når ytterligare 100 ungdomar kan följande hälsovinster och besparingar förväntas: fem ungdomar kommer inte drabbas av depression; 25 ungdomar kommer inte ha symtom som magont, huvudvärk med mera och skolresultat kommer att förbättras för minst fem elever tack vare mindre sjukdom/symtom.

Läs mer på sid.20

Potential att reducera klimatpåverkan

Fritidsbanken har en filosofi och en praxis som går ut på att försöka förlänga sportutrustningens livstid. En fritidsbank berättar att "allt som behöver lagas, lagas om möjligt. Om inte lagning är genomförbar tas reservdelar från objektet/en. Ingenting slängs innan det är helt förbrukat". Totalt sett så har Fritidsbanken potential att reducera klimatpåverkan med 70 % jämfört med om man köper ny sportsutrustning för privat ägo.

Läs mer på sid.21

Framgångsfaktorer

Personalen som arbetar på fritidsbankerna har en stor betydelse för verksamheten. Erfarenheten från Fritidsbanken Sverige är att de fritidsbanker som har en platsansvarig i längden har haft en mer välfungerande fritidsbank. Det är även betydelsefullt att ha en platsansvarig när den lokala fritidsbanken ska marknadsföra sig (på skolor fritidsgårdar, idrottsföreningar etc.) och skapa kontakter externt.

Det har hittills inte varit svårt för fritidsbanker att samla in utrustning. Fritidsbankerna upplever det som lätt att få in artiklar - i enkäten anger närmare 83 % av respondenterna att det är enkelt eller mycket enkelt att få in bra utrustning och inga har svarat att det är mycket svårt.

Samarbeten med lokala föreningar är mycket vanligt bland fritidsbankerna, framförallt med idrottsföreningar. Utöver att sprida information och bistå kring insamling av utrustning (bland annat genom att placera

insamlingscontainrar på sina anläggningar och uppmana sina medlemmar att skänka utrustning som inte längre används), finns exempel på föreningar som har delat med sig av sin kunskap och lärt Fritidsbankens personal om hur man hanterar och underhåller skidor och skridskor. Samarbetet med föreningar kan även innefatta att Fritidsbanken förmedlar information om föreningar till sina besökare; flera fritidsbanker har pärmar eller affischer i sina lokaler med kontaktuppgifter till idrottsledare i föreningslivet. Fritidsbanker och föreningar samarbetar även för att anordna tillfälliga event, som både erbjuder fler chanser för invånare att testa nya aktiviteter och en chans för arrangörerna att berätta om sina verksamheter.

En framgångsrik metod för de enskilda fritidsbankerna för att nå potentiella låntagare har varit att samarbeta med olika skolor (grundskola, universitet och SFI) och sprida information om verksamheten genom deras kommunikationskanaler. Det har också varit lyckat att besöka skolor och informera om möjligheten att låna samt att delta på friluftsdagar och andra aktiviteter. De platsansvariga har också hittat alternativa och framgångsrika sätt att marknadsföra sina fritidsbanker, som att använda sig av idrottskändisar, anordna insamlingsgalor eller samarbeta med organisationer som Rädda Barnen och Röda Korset.

Läs mer på sid.26-33

Utmaningar

Enligt Fritidsbanken Sverige är det mest önskvärda upplägget en stadigvarande finansiering från kommunen och att